

Ani udržení holého života nepřející sovětské gulagy víru a vlastenectví Věry Sosnarové zlomit nedokázaly

Centrum celoživotního vzdělávání na Slezské univerzitě pozvalo na 12. prosince na opavskou akademickou půdu Věru Sosnarovou, jejíž životní osud natrvalo poznamenaný dlouholetým nuceným pobytem v gulazích na území někdejšího SSSR zůstává pro všechny příští časy varovným mementem. Emotivní výpověď dvaosmdesátileté ženy to potvrdila.

Příběh V. Sosnarové zaznamenal Jiří S. Kupka a pod názvem Krvavé jahody knižně vydala Mladá fronta (2007, dotisk 2011), ale vyslechnout jej v autentickém podání té, jež ho prožila, je zážitkem, na nějž se nezapomíná. Málokdo z naslouchajících si uvědomil, že paradoxně na den přesně před 70 lety byla uzavřena dohoda o přátelství, vzájemné pomoci a poválečné spolupráci se SSSR, již se smluvní státy zavázaly ke vzájemnému respektování nezávislosti, suverenity a nevměšování se do vnitřních záležitostí. Jak se později nejednou ukázalo, SSSR si dohodu z 12. prosince 1943 vysvětloval po svém...

Pro mnohé znamenaly květnové dny 1945 skutečné vysvobození, pro tehdy čtrnáctiletou Věru Sosnarovou a její ještě mladší sestru Nadu začátek nekonečného utrpení. Jejich matku Ljubu ruského původu si totiž v Brně rychle našly orgány sovětské moci a po dlouhých výsleších ji i s oběma dcerami odsoudily k dlouhé cestě na východ. Trvala od 20. května až do 11. září 1945 a po kratších, ale jindy až měsíc trvajících zastávkách v Mikulově, Budapešti, Bukurešti, Vitebsku a Moskvě skončily železniční koleje pro dobytčí vagony, v nichž ji byly donuceny podstoupit, v nedohledné sibiřské tajze. „Přijely jsme tam umírat,“ uvedla V. Sosnarová, když

představila gulagy jako zařízení, do nichž se za Stalina mohl dostat každý, kdo byl uznán za neplníče národohospodářského plánu. S velkou šancí na to, že se už nikdy domů nepodívá.

pohnutí. Všichni dostali šaty z jutových pytlů, do chatrných bot papír a pod něj suchou hořčici, abychom nezmrzli. V jídlu převažovaly otruby, a tak nás, alespoň v letních měsících, živil víc les, v němž jsme pracovali často až 15 hodin denně. Ve stálém strachu z vědomí, že nás ubývá a že se mezi těmi, kdo nepřežijí, ocitneme i my. Matka zešílela, a když šla v nepřičetném stavu na bachaře se sekerou v ruce, bez milosti ji zastřelili. To bylo 6. ledna 1946,“ řekla V. Sosnarová, jejíž vzpomínky provázelo nemalé

Když se později za Chruščova dostala se sestrou na Ural, pracovala ve slévárně. „Spalo se tam u pecí, ale chleba už byl lepší a v roce 1961 jsme po dlouhých letech ochutnaly na oslavu Gagarina cukr. Těžkou práci ve slévárně jsem si doslova zamilovala a vypracovala se v ní na pozici mistrové. Nakonec nás tam od návratu domů, z obav, abychom o tom, co jsme zažily, nemluvily, začali zrazovat a nabízeli sovětské občanství, ale u mě nepochodili, nic víc jsem si nepřála, než dostat se zpátky do vlasti,“ vyznala se V. Sosnarová z niterného vztahu k rodné zemi, jejíž půdu při přejezdu hranic líbala a skrápěla slzami štěstí.

Osmidenní záříjové cestě do Československa v roce 1965 však předcházela dlouhá anabáze. „Potkala jsem se ještě na Sibiři, ale už při práci v kolchoze s českými zemědělci, kteří přijeli do SSSR v rámci družebních vztahů. Když jsem je prosila o pomoc, slíbili ji. Psala jsem též prezidentu Novotnému, po nekonečném čase mi byla tlumočena odpověď v tom smyslu, že naše vláda nás přijmout zpět nechce,“ vylíčila V. Sosnarová. Nakonec však přece jen jeden z Čechů, kdo pohnutý sibiřský příběh v autentické podobě a na „místě činu“ vypočetl, prosadil jejich návrat na Znojensko. „Jako tvrdohlavá Češka, jak mě ve slévárně ve Sverdlovsku, dnes Jekatěrinburgu pojmenovali, jsem si měla prožít výslechy v Praze i v Brně, poznat, co je to Státní bezpečnost, o níž jsem neměla ani ponětí, a hlavně ponížení, jehož se mi znovu hojně dostávalo od těch, pro něž jsme pro změnu se sestrou byly bolševičkami,“ vypověděla nezlomná žena o nelehkých počátcích návratu, po němž tolik toužila.

Přesto se s nimi vyrovnala a nakonec se zbavila i jha „levné pracovní síly“, jejíž diskriminaci na vlastní kůži pociťovala. „Zase máme hlad, řekla mi jednou s trpkostí sestra, když jsme převzaly měsíční výplatu ve výši 250 korun, zatímco jiní za tutéž práci v JZD brali desetkrát víc,“ popsala V. Sosnarová. Obě se však dokázaly vdát a dokonce založit vlastní rodinu. „Sestra ale před třemi měsíci po dlouhé a těžké nemoci zemřela,“ prozradila osudem zkoušená poslední z bolestí, již nedlouho předtím předcházelo zákeřné onemocnění syna, před nímž ho mimořádnou vlastní obětavostí a odolností uchránila.

„Rusům jsem odpustila, ale zapomenout nemohu,“ rozloučila se s posluchači V. Sosnarová a podepsala zájemcům v úvodu citovanou knihu. „Ti, kdo si ji tu koupili, se postarali o to, že si trochu vylepším Vánoce,“ přiznala. „Po manželovi mám důchod 7012 korun a boj o nějaké

odškodnění jsem už vzdala. Ruská strana vždy odepíše, že se od událostí v SSSR za Stalina distancuje, české úřady projevily lhostejnost a trvají na předložení písemných dokladů. Nikdy jsem tam žádné s výjimkou těch cestovních neměla. A na osobní svědectví někoho, kdo trpěl podobně, je dnes po tak dlouhých letech víc než pozdě,“ dodala.